

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Tilknytning hos barn med
minoritetsbakgrunn

Attachment in children with minority background

Kandidatnr. 371

BLUBACH

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Marie Brandvoll Haukenes

Innleveringsdato 02.06.20

Antall ord: 9540

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Innhold

Forord	4
Sammendrag	4
English summary	4
1 Innledning	5
1.1 Problemstilling	5
1.2 Begrepsavklaring	6
1.2.1 Møter	6
1.2.2 Barnehagelærer	7
1.2.3 Barn med minoritetsbakgrunn	7
1.2.4 Den første tilknytningsfasen	8
1.3 Oppgavens oppbygning	8
2 Teori	9
2.1 Tilknytning	9
2.1.1 Bowlby, Winnicott og Ainsworth	10
2.1.2 Primærkontakt og barnehageoppstart	11
2.1.3 Relasjonskompetanse	12
2.2 Barn med minoritetsbakgrunn i den norske barnehagen	13
2.2.1 Flerkulturell pedagogikk	13
2.2.2 Tilnærming til mangfold	14
2.3 Samarbeid mellom barnehagen og foreldre med minoritetsbakgrunn	15
2.3.1 Kommunikasjon og språk	16
2.3.2 Mangfold og kultur som begreper	17
3 Metode	17

3.1	Kvalitativ og kvantitativ undersøkelse	18
3.2	Valg av metode og informanter	18
3.3	Fenomenologi og hermeneutikk	19
3.4	Intervju og utforming av intervjuguide	20
3.5	Analyse og bearbeiding av data	21
3.6	Etiske hensyn	22
3.7	Metodekritikk	23
4	Resultatpresentasjon og drøfting av empiri	24
4.1	Personalets kompetanser og holdninger	24
4.2	Barnets identitetsutvikling og samspillskompetanse	27
4.3	Begrepsforståelse og kritisk refleksjon	29
5	Avslutning	30
6	Litteraturliste	32
7	Vedlegg	34
7.1	Vedlegg 1	34
7.2	Vedlegg 2	37
7.3	Vedlegg 3	38

Forord

Jeg vil takke min fantastiske sønn som hver eneste dag inspirerer og motiverer meg til å søke mer kunnskap, og bli en bedre versjon av meg selv. Din tålmodighet i denne perioden har vært uvurderlig og det er takket være deg jeg er kommet dit jeg er i dag.

Tusen takk til min veileder, Marie. Du er tryggheten selv som holder beina mine plantet på jorden, og hjelper meg å sette hodet mitt i system. Jeg har gleden av å presentere en oppgave jeg er stolt av og du har vært avgjørende del i den prosessen.

Sist, men ikke minst, min nydelige jentegjeng av medstudenter. Dere vet hvem dere er. Dette hadde ikke gått uten dere. Tusen, tusen takk!

Sammendrag

I min bacheloroppgave har jeg valgt temaet tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn. Målet mitt med oppgaven var å finne ut hvordan den stadig økende andelen av barn med minoritetsbakgrunn i barnehagen blir møtt i tilknytningsfasen. Jeg har valgt å formulere problemstillingen slik: "Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?». For å belyse min problemstilling, gjennomførte jeg kvalitative intervjuer med to forskjellige barnehagelærere fra to forskjellige barnehager, hvorav begge jobbet på småbarnsavdeling og hadde erfaring med kulturelt mangfold i barnegruppen. Jeg har analysert intervjuene i lys av aktuell teori, drøftet resultatene med min sammenheng med min forståelse av temaet, og konkludert med utgangspunkt i problemstillingen.

English summary

In my bachelor's thesis, I have chosen the topic of affiliation with children from minority backgrounds. My goal with the task was to find out how the ever-increasing proportion of children from minority backgrounds in kindergarten is met during the association phase. I have chosen to formulate the issue as follows: "How do kindergarten teachers meet children from minority backgrounds in the first attachment phase?". To shed light on my problem, I conducted qualitative interviews with two different kindergarten teachers from two different kindergartens, both of whom worked in the toddler department and had experience with

cultural diversity in the children's group. I have analysed the interviews in light of the current theory, discussed the results with my connection with my understanding of the topic, and concluded on the basis of the question.

1 Innledning

Jeg skal ta for meg temaet «tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn», som per dags dato er svært relevant og noe jeg alltid har ønsket meg mer kompetanse på. I 2019 var det 51 870 barn med minoritetsspråklig bakgrunn i norske barnehager (Statistisk sentralbyrå, 2020). Det tilsvarer 19% av den totale andelen barn. Til sammenligning var det 15,3% i 2015, og andelen har økt med rundt 1% per år frem til 2019. Jeg er veldig nysgjerrig på hvordan disse barna og deres foreldre blir møtt i de norske barnehagene. I rammeplanen står det at mangfold skal synliggjøres og verdsettes, og den enkeltes plass i fellesskapet skal anerkjennes (2017, s. 9). Jeg ønsker å lære mer om hvordan barn med minoritetsbakgrunn verdsettes, anerkjennes og synliggjøres som individer i fellesskapet i barnehagene. Samtidig er jeg meget opptatt av å se dette i sammenheng med tilknytningsrelasjonene som skal etableres ved oppstart i barnehagen. Personalet skal legge til rette for at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å kunne leke, lære og utforske (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 31). Jeg lurer på hvilke arbeidsmåter og strategier barnehagelærere bruker, i møte med barn og foreldre med minoritetsbakgrunn, for å sikre at disse føringene ivaretas.

1.1 Problemstilling

Jeg er svært opptatt av tilknytning og mener trygge tilknytningsrelasjoner er fundamentet for alt annet som foregår i barnehagen. Overgangen fra å være hjemme med sine aller nærmeste omsorgspersoner til å bli en del av en barnehagehverdag kan gjerne oppleves som overveldende for både barn og foreldre. Dersom man i tillegg ikke besitter de samme kulturelle og språklige ressursene som majoriteteten i samfunnet, kan dette føre til særskilte

utfordringer og vansker med å oppleve mestring. I dagens mangfoldige samfunn er det stadig mer aktuelt at barnehagelærere står ovenfor ukjente kulturer og ukjent språk. På hvilke måter kan vi møte disse med trygghet og ikke usikkerhet? På bakgrunn av dette har jeg valgt følgende problemstilling: «Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?».

Min erfaring er at den pedagogiske praksisen i møte med barn med minoritetsbakgrunn er svært forskjellig i barnehagene. Jeg tror at store, flotte ord fra lovverk og rammeplan implementeres i barnehagepersonalets ordforråd, men det snakkes for lite om forståelsen av begrepene og anvendelsen av dem. Jeg oppfatter det som at møter med andre kulturer og minoriteter er sensitive områder hvor mange er redd for å tråkke feil. Men er det da slik at man unngår å søke tilstrekkelig informasjon om et barn med minoritetsbakgrunn i tilknytningsfasen, fordi man er engstelig for å krenke noen eller fremstå som uvitende? Min hypotese er at barnehagelærere er så opptatt av å være inkluderende at de glemmer det særegne, prinsippet om at alle skal behandles likt tilslører forskjeller som er helt essensielle i barns individuelle identitetsutvikling. Som minoritet i tilknytningsfasen tror jeg det er særdeles viktig å bli sett for den man er og få positive erfaringer i den første tilknytningsfasen, fordi dette bidrar til barnets selvfølelse og identitetsutvikling. For personalet stilles det en forventning om at de skal ha høy kompetanse på slike sensitive områder, men likevel tror jeg at man i realiteten ønsker seg mer kunnskap.

1.2 Begrepsavklaring

Min problemstilling består av de fire hovedbegrepene «møter», «barnehagelærer», «barn med minoritetsbakgrunn» og «den første tilknytningsfasen». I den neste fire avsnittene vil jeg definere hvert enkelt av disse i lys av teori og klargjøre hvordan jeg forstår og anvender dem i min oppgave.

1.2.1 Møter

Alle barn skal møtes med empati og anerkjennes som individer med ulike forutsetninger, erfaringer og perspektiver (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 8). Det daglige møtet med barn i barnehagen skal inneholde respekt, toleranse og bunne i omsorg. Et synonymt ord med møte er «treffe». Jeg oppfatter et møte i barnehagen som noe mye dypere enn å treffe noen. For meg fremstår et møte som et planlagt samspill som i denne konteksten omhandler barnehagelærere og barn med minoritetsbakgrunn. Når mennesker aktivt gjør noe sammen kalles det samspill (Løkken, 2010, s. 29). I denne oppgaven blir begrepet «møter» brukt om det samspillet og den interaksjonen som foregår mellom barnehagelærere og barn i hverdagen. Selv om barnehagelærere er de voksne og de som er ansvarlige for kvaliteten på disse møtene anser jeg samspillet som en helhet hvor barn er aktive og skapende deltakere.

1.2.2 Barnehagelærer

En barnehagelærer er en profesjonsutøver som har i oppgave å lede det daglige arbeidet med enkeltbarn og barnegrupper (Korsvold, 2020). Profesjoneutdanningen til barnehagelærer er en 3-årig bachelorgrad som skal gi en overordnet forståelse av barns helhetlige utvikling og barnehagens samfunnsmandat. Min informantgruppe i denne oppgaven er barnehagelærere, pedagogiske ledere og førskolelærere. Jeg bruker samlebetegnelsen barnehagelærere for å illustrere at de har samme grunnkompetanse, og det stilles forventninger om at de skal ha kunnskap om aktuell barnehagepedagogikk, samt bevissthet rundt det profesjonelle arbeidet i barnehagen. I rammeplanen (2017, s. 16) står det at den pedagogiske lederen har ansvar for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet i tråd med barnehageloven, rammeplanen og godt faglig skjønn. Det innebærer blant annet å planlegge, gjennomføre, dokumentere, vurdere og utviklet arbeidet i barnegruppen.

1.2.3 Barn med minoritetsbakgrunn

Barn med minoritetsbakgrunn handler i denne sammenheng om barn med norsk som andrespråk og/eller foresatte med bakgrunn i en annen kultur enn majoriteten i det norske samfunnet (Zachrisen, 2015, s. 13). Det er viktig å presisere at begrepet «barn med

minoritetsbakgrunn» i denne oppgaven ikke dreier seg om en samlet gruppe som deler etnisitet, eller kulturelle verdier. Det eneste de har felles er å være en minoritet sammenlignet med majoritetsbefolkningen i Norge, så derfor bruker jeg samlebetegnelsen «barn med minoritetsbakgrunn».

1.2.4 Den første tilknytningsfasen

Jeg bruker betegnelsen «den første tilknytningsfasen» som er inspirert av Smith og Ulvund sin første fase mellom nyfødte barn og foreldre, som kalles «fasen gjensidig oppmerksomhet» (Askland & Sataøen, 2013, s. 56). Det dreier seg om den første kontakten som etableres mellom barnet og den voksne, og samspillet som forsiktig begynner å ta form. Jeg ser mange likhetstrekk mellom relasjonbyggingen i tidlig spedbarnsalder og ved oppstart i barnehagen. Denne oppstarten kalles gjerne tilvenning og tar utgangspunkt i tre dager, da dette er antall dager med velferdspermisjon som er mest vanlig å få som arbeidstaker (Olberg, 2019). I stedet for å bare konsentrere meg om tilvenningsdagene vil jeg utvide, og samtidig avgrense, betegnelsen til å gjelde de første ukene/månedene i tilknytningsfasen mellom barnet og barnehagen. Det finnes ikke noe fasitsvar på hvor lenge denne fasen varer, da det vil være helt individuelt for hvert barn hvor lang tid de trenger på å etablere en trygg tilknytning til sin omsorgsperson i barnehagen.

1.3 Oppgavens oppbygning

Et grunnleggende prinsipp for forskningsvirksomhet er at den bør være kumulativ (Dalland, 2017, s. 58). Det betyr at undersøkelsen på min problemstilling skal bygge på og knyttes til eksisterende forskning på området. Jeg vil derfor anvende oppdatert og aktuell faglitteratur som bakteppe for alle delene i prosjektet. Først kommer jeg til å presentere noen teoretiske perspektiver på temaet, videre vil jeg begrunne metodevalg og fremgangsmåte for å besvare problemstillingen, og deretter skal jeg analysere og drøfte de empiriske funnene jeg har gjort. Avslutningsvis vil jeg oppsummere de områdene jeg har belyst, og konkludere i tråd med problemstillingen.

2 Teori

I følgende del vil jeg presentere de teoretiske perspektivene jeg mener danner grunnlaget for å belyse problemsillingen min best mulig. For å svare på «Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen», har jeg brukt et variert utvalg av faglitteratur, forskningsartikler og noe statistikk. Problemstillingen min dreier seg kort forklart om de to hovedområdene tilknytning og barn med minoritetsbakgrunn. Det har vist seg å være en del forskning på begge temaene hver for seg, men ikke i sammenheng. Jeg har søkt i databasene «Idunn», «ERIC», «Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB-ECEC)», «Academic Search Elite» og «Google Scholar». Selv om det ikke er så mye forskning og litteratur på tilknytning og minoritetsbarn i kombinasjon, vil jeg anvende det jeg mener er aktuelt på hvert sitt område og forsøke å se det i en sammenheng.

2.1 Tilknytning

I barns første leveår er det helt avgjørende å få dannet en tilknytningsrelasjon til sine omsorgspersoner (Cassidy, Jones og Shaver, referert i Drugli & Lekhal, 2018, s. 54). Dette handler om menneskets biologi og behovet for ivaretagelse for å kunne overleve. I første omgang vil barnet knytte seg til de aller nærmeste omsorgspersonene, i mange tilfeller foreldrene. Når barnet begynner i barnehagen er det personalet der som har ansvar for å etablere en tilknytningrelasjon til dem. Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad (2013, s. 21) omtaler foreldre som de primære tilknytningpersonene for barnet. Det innebærer at de er øverst i barnets tilknytningshierarki, og litt lenger nede på rangstigen kommer barnehageansatte. De kalles gjerne for sekundære tilknytningpersoner og er svært nødvendig å ha når førstevalget, foreldrene, ikke er tilgjengelig.

Selv om det hovedsakelig er barnet man skal etablere en tilknytningsrelasjon til ved oppstart i barnehagen, må foreldrenes rolle også anerkjennes og respekteres for å kvalitetssikre at opplevelsen blir god for alle parter (Glaser, 2018, s. 70). Dersom personalet klarer å skape gjensidig tillit mellom dem og foreldrene er det større sannsynlighet for at barnet trives og

fungerer i barnehagen (Clarke-Stewart & Allhusen referert i Glaser, 2018 s. 70). Det kan også være en god idé å bevisstgjøre foreldrene at måten de kommuniserer med barna sine om barnehageoppstart har stor betydning (Munz & Wilson, 2014). Det dreier seg vel så mye om kroppsspråk som hvilke ord de bruker. Dersom de evner å bekrefte barnets følelser og opplevelser knyttet til barnehagestarten med verbalt og non-verbalt språk kan det styrke tilknytningsrelasjonen (Burgoon, Buller, Hale, & deTurck referert i Munz & Wilson, 2014).

2.1.1 Bowlby, Winnicott og Ainsworth

Grunnmuren for moderne tilknytningsteori er stor grad lagt av den britiske psykiateren John Bowlby (referert i Smith, 2017, s. 140). Han mente at tilknytning kan sees på som et atferdssystem med organisering av nærhetssøking og tilhørende emosjonelle og kognitive komponenter. Tilknytningsatferden blir den atferden som barnet viser ved ved atskillelse og gjenforening med omsorgspersonen. De første leveårene vil denne atferden være individuelt tilpasset den enkelte tilknytningsperson, mens den senere blir mer generalisert. Bowlby (referert i Smith, 2017, s. 150) mente at når barn blir mer mobile vil de bruke tilknytningspersonene som en «trygg base» for utforskning. Erfaringer med trygge relasjoner til omsorgspersoner støtter barnet i undersøkelsen av nye omgivelser, fordi at de har tillit til at de kan søke nærhet og omsorg hos den «trygge basen» når de måtte trenge det.

Der Bowlby snakker om «trygg base» bruker Winnicott begrepet «holdende miljø» (referert i Askland & Sataøen, 2013, s. 59). Et holdende miljø handler ikke om et absolutt ideal eller en perfekt relasjon, men at samspillet og relasjonen er god nok til at barnet opplever å være noe, å være god nok. En slik relasjon er gjerne preget av fundamental tillit og emosjonell kontakt. Han peker også på at små barn bør presenteres for omverdenen i små doser, og flere nye erfaringer ikke bør sammenfalle med hverandre (referert i Abrahamsen, 2015, s. 138). Et barn som har oppstart i barnehagen vil ha behov for ekstra støtte og omsorg i denne perioden, og det anbefales ikke oppstart samtidig med endring i familiesituasjon, i forbindelse med sykdom eller for eksempel ved avvenning fra amming. Som barnehagepersonale må man ha evne til å observere og tolke de små barnas kroppsspråk slik at man med innlevelse og forståelse kan støtte både barn og foreldre i tilknytningsprosessen. En måte å støtte barn i atskillelsen fra de

nærmeste omsorgspersonene er å legge til rette for bruk av overgangsobjekt (Winnicott referert i Abrahamsen, 2015, s. 141). For eksempel kan en smokk, en koseklut eller en bamse være et symbolsk objekt som bygger en bro mellom det å være nær foreldrene og det å være på egen hånd i barnehagen. Barnet gir objektet en følelsesmessig verdi som gjenskaper nærheten og tryggheten til foreldrene, og bidrar til utviklingen av egen selvstendighet.

Bowlby var svært opptatt av de generelle beskyttelsesfunksjonene ved den trygge tilknytningen (referert i Smith, 2017, s. 141). Tidlig på 1950-tallet kom han i kontakt med den amerikanske psykologen Mary Ainsworth som i større grad fokuserte på å studere ulikheter i barns individuelle tilknytningsatferd. De to forskerne utfylte hverandre og har gjennom sitt samarbeid bidratt til å videreutvikle tilknytningsteori. Ainsworth (referert i Abrahamsen 2015, s. 67) er blant annet kjent for sin forskning på barns tilknytningsreaksjoner når de opplever å bli atskilt fra sine omsorgspersoner. Hun brukte en standardisert metode kalt «Fremmedsituasjonen» hvor barn blir filmet og observert gjennom åtte ulike situasjoner på et ukjent lekerom, hvor mor og en fremmedperson første er tilstede sammen, deretter veksler de på å gå ut og inn av rommet barnet oppholder seg på. Kort forklart ønsket Ainsworth å avdekke ulike tilknytningsmønstre hos barnet ved atskillelsen og gjenforeningen med mor, og i hvilken grad barnet utforsket det ukjente rommet både med og uten støtte fra mor. Undersøkelsen fastslo at det er en forbindelse mellom barnets behov for nærhet og behovet for utforskning (referert i Abrahamsen, 2015, s. 69). Omsorgspersonens evne til å skape en «trygg base» for barnet fremmet barnets evne til selvstendighetsutvikling. Dette atferdsmønsteret kalte Ainsworth for «trygg tilknytning».

2.1.2 Primærkontakt og barnehageoppstart

Innenfor tilknytningsteori er bruken av primærkontakt et sentralt utgangspunkt for barnets mulighet til utvikling av trygge sekundære tilknytningsforhold (Abrahamsen, 2015, s. 156). Barn har behov for stabilitet og kontinuitet. De trenger en som tar en særlig ansvar for dem og kjenner deres individuelle behov bedre enn de andre i personalet. Den emosjonelle atmosfæren som skapes mellom primærkontakt og barna kan også bidra til en opplevelse av trygghet og nærhet for foreldrene. Noen barnehager velger å ikke ha primærkontakt av

praktiske hensyn eller fordi ansvaret for «mine barn» kommer i veien for personalets evne til å se alle barn (Abrahamsen, 2015, s. 157). Dette er viktige poenger men det bør likevel stilles spørsmål om personalet evner å ivareta alle barnas individuelle relasjonsbehov på en god nok måte, og om ansvaret for å etablere en tilknytningsrelasjon til barn og foreldre kan bli litt svevende dersom ikke én bestemt person er satt til denne rollen.

Det er ulikt hvordan oppstarten organiseres i barnehagene (Drugli, 2017, s. 137). Likevel synes det er være noen fellestrekk som kan øke sjansene for at denne perioden oppleves som god for de involverte. Å bruke tid på å bli kjent med personalet og barnehagens miljø før oppstart gjennom for eksempel besøksdager, og informasjonsdeling mellom foreldre og ansatte virker å være tryggende. Det å anerkjenne at denne fasen kan være krevende er også viktig, og barnet må møtes med forståelse og respekt (Drugli, 2017, s. 139). Samtidig må det sies at krevende ikke er det samme som farlig, og barn som støttes på en positiv måte i vanskelige situasjoner vil kunne få erfaringer som gjør dem mer robuste i møte med lignende situasjoner senere. Selv om noen barnehager praktiserer tre dagers tilvenning og det går helt fint, så er det mange barn som har behov for lenger tid for å knytte seg til nye mennesker (Drugli, 2017, s. 140). Det viser seg å være hensiktsmessig å ha en fleksibel tilnærming hvor barnets individuelle behov avgjør hvor lenge foreldrene bør være tilstede i barnehagen.

2.1.3 Relasjonskompetanse

Bowlby (referert i Abrahamsen, 2015, s. 53) hevder at trygge tilknytningsrelasjoner er den beste «livsforsikringen» du kan ha, og er et verdifullt fenomen i den menneskelige utviklingen som har en beskyttelsesfunksjon både fysisk og følelsesmessig. Det tydeliggjør viktigheten av å legge mye engasjement, innsats og omsorg i tilknytningsprosessen enten man er forelder eller barnehageansatt. Som tidligere nevnt er tilknytningspersonenes evne til å være en trygg base for barnet sentralt. Et annet begrep som Bowlby fremhever er emosjonell tilgjengelighet (referert i Abrahamsen, 2015, s. 60), som vil si at tilknytningspersonene må være oppmerksomt tilstedeværende og kan nås både emosjonelt og fysisk. Bowlby og Ainsworth mente at tilknytningspersoner må være sensitive i møte med barnet, fortolke dets signaler og respondere på en konsekvent og egnet måte (referert i Smith, 2017, s. 160). Derfor er det

viktig med kunnskap om barns tilknytningsatferd, og å inneha relasjonskompetanse for å kunne møte barnet med sensitivitet, varme og empati i den situasjonen det befinner seg.

2.2 Barn med minoritetsbakgrunn i den norske barnehagen

Ordet minoritet kommer fra «minor» og betyr at noe er sekundært, mindre eller avhengig av av noe annet (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, s. 21). Ordet majoritet av «major» betyr større, mer betydningsfull eller dominerende i forhold til noe annet. Dette begrepsparet brukes brukes for å beskrive størrelsen på etniske grupper i et flerkulturelt samfunn, og hvilket språk som er det ledende. I Norge anvendes begrepet barn med minoritetsbakgrunn om dem som har innvandret til landet de siste 50 årene eller har innvandrede foreldre/besteforeldre. Men selv om man er regnet som minoritet i Norge kan man likvel være majoritet på verdensbasis, på samme måte som etnisk norske vil være minoriteter i et globalt perspektiv.

2.2.1 Flerkulturell pedagogikk

Begrepet flerkulturell pedagogikk har vært gjennom mange endringer fra starten med monokulturalisme til multikulturalisme, antirasistisk pedagogikk og kritisk multikulturalisme (Kampmann referert i Sand, 2008, s. 159). Jeg vil konsentrere meg om hvordan begrepet flerkulturell pedagogikk forstås og brukes i dagens samfunn. Derman-Sparks (referert i Sand, 2008, s. 162) introduserte «ikke-diskriminerende pedagogikk» som en kritikk til flerkulturell pedagogikk hvor fokuset er på ulike feiringer og flerkulturelle innslag i barnehagen kun handler om minoritetenes kultur. Hun kaller dette for en «turist-tilnærming» og advarer mot å la flerkulturell pedagogikk bli en overfladisk tilnærming til kulturforskjeller. Derman-Sparks (referert i Sand, 2008, s. 163) peker på at man bør unngå generaliseringer og et skille mellom «oss» og «de andre». Kulturaktiviteter bør heller knyttes til hvert enkeltbarns hverdagsliv, inkludert majoriteten. Kampmann (referert i Sand, 2008, s. 165) trekker frem to viktige prinsipper for en flerkulturell pedagogikk. Det første er å være kritisk reflekterende over hvordan kulturbegrepet både brukes og forstås. Dersom majoritetskulturen blir sett på som det normale blir gjerne minoritetskulturene oppfattet som avvik fra det normale, og det er

problematiske. Det andre momentet han peker på er at personalet må være bevisst på hvilke forhold i barnehagen som kan bidra til forskjellsbehandling av foreldre og barn (referert i Sand, 2008, s. 166). Det kan blant annet dreie seg om å ikke få muligheten til å forstå eller bli forstått på sitt språk i lek eller på foreldremøter, eller det kan handle om personalets holdninger til enkelte grupper hvor de omtales som «et problem».

Gjervan (referert i Thun, 2015) konstanterer at det ikke er antall barn med minoritetsbakgrunn som definerer en flerkulturell barnehage, men flerkulturell pedagogisk teori og praksis. Thun (2015) er kritisk til at selve begrepene flerkulturelt eller mangfoldig fellesskap ikke utdypes. Hun problematiserer også at begrepet norskhet ikke konkretiseres, og hun mener at det er svært uklart hvordan norskhet skal sees i sammenheng med et mangfoldig kulturelt fellesskap. Hun omtaler dette som tausheter og stiller spørsmåltegn til hvilke konsekvenser dette kan ha for barns identitetutvikling. Slike abstrakte begreper kan bidra til at forståelsen av hvem som er fullverdige norske samfunnsmedlemmer og ikke, reproduseres av barnehagepersonalet og kan få innvirkning på barn oppfattelse av seg selv i samfunnet, ifølge henne.

2.2.2 Tilnærming til mangfold

I rammeplanen står det at personalet har ansvar for at kulturelt mangfold blir en berikelse for barnegruppen (2017, s. 50). I 2019 hadde nesten 23% av barna i norske barnehager innvandrer bakgrunn (Statistisk sentralbyrå, 2020). Det utgjør nesten en fjerdedel av det totale antall barn. Barnehagen blir ofte sett på som svært sentral i arbeidet for å utjevne sosiale forskjeller og bidra til inkludering (Gjervan et al., 2012, s. 62), men personalets holdninger og tilnærminger til mangfold spiller en viktig rolle. Dersom man betrakter alt og alle som skiller fra den norske majoriteten som noe mangelfullt kalles det en problemorientert tilnærming til mangfold (Gjervan et al., 2012, s. 65). Personalet har en forestilling og en forventning om at alle skal tilpasse seg en felles og korrekt norm innenfor utdanningssystemet, og de som ikke passer inn der møtes gjerne med ignoranse, skepsis og manglende anerkjennelse. Istedenfor å oppleve inkludering vil noen gjerne gi avkall på egen bakgrunn i forsøk på å tilpasse seg majoriteten, noe som kalles assimilering. Andre vil kanskje distansere seg ytterligere fra majoriteten på grunn av det sterke presset, og da oppstår det en segregering. I tillegg til

holdninger og kunnskaper i personalgruppen kan økonomiske og strukturelle forhold spille inn (Gjervan et al., 2012, s. 66). For å mestre økt mangfold trengs også økt kompetanse, men dersom de ytre rammene fra offentlige styresmakter eller barnehagens økonomi begrenser mulighetene for å få nødvendige ressurser, som eksempelvis tospråklig personale, kan dette bidra til problemorientert tilnærming til mangfold.

Hauge (referert i Gjervan et al., 2012, s. 67) beskriver et perspektiv på å være i et flerkulturelt miljø som å ha en ressursorientert tilnærming til mangfold. Her er språklig og kulturelt mangfold en normaltilstand, og en integrert del av barnehagens pedagogiske arbeid. Begrepet flerkulturell erstattes av felleskulturell og mangfoldets verdi anerkjennes av personalet. Det handler på mange måter om å synliggjøre alle enkeltbarns kompetanser i hverdagen, legge til rette for at alle barn kjenner seg igjen i barnehagens innhold og opplever en tilhørighet til fellesskapet i barnehagen (Gjervan et al., 2012, s. 142). Det må presiseres at det også finnes store variasjoner innenfor majoritetsbefolkningen, og en ressursorientert tilnærming til mangfold kan bidra til å forstå og håndtere kompleksiteten i samfunnet uavhengig av hvilken bakgrunn man har.

2.3 Samarbeid mellom barnehagen og foreldre med minoritetsbakgrunn

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven, 2005, §1). Samarbeidet mellom barnehagen og hjemme har et felles ansvar for barnets beste, og for å sikre barnets trivsel og utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Det er barnehagen sin oppgave å legge til rette for dette samarbeidet og en god kommunikasjon med foreldrene. Gjennom å bli kjent med foreldrene kan barnehagepersonalet skaffe seg innsikt i barnets sosiokulturelle bakgrunn og kunnskapsbase (Zachrisen, 2020, s. 130). Som barnehageansatt er det viktig å reflektere over hvilke verdier, holdninger, kunnskaper og eventuelt fordommer man selv bringer med seg i møter med barn og foreldre, særlig dersom man har ulike kulturelle og språklige bakgrunner. En må også være bevisst på maktforholdet mellom å tilhøre majoritetsbefolkningen og minoritetsbefolkningen, samt hvordan dette

kommer til uttrykk. Slike refleksjoner betegner Zachrisen (2020, s 131) som et viktig ledd i å utøve kultursensitiv omsorg.

2.3.1 Kommunikasjon og språk

I barnehagehverdagen er det gjerne mye informasjon man ønsker å dele med foreldrene om alt fra hvilke klær som trengs til hva barnet har gjort i løpet av en dag. Mange foreldre med minoritetsbakgrunn, avhengig av hvor de kommer fra, er mer vant til muntlig informasjon enn skriftlig (Sand, 2008, s. 92). Det kan være en god idé å supplere med muntlige forklaringer til den skriftlige informasjonen, enten ved en tospråklig voksen i barnehagen, tolk eller undersøke om det er en slektning eller venn av familien med samme språklige bakgrunn som være til støtte. Man må være litt kreativ for å finne løsninger slik at man sikrer at foreldrene får den informasjonen de har krav på. I tillegg til språklige utfordringer må personalet også være bevisst på at en del ord krever en viss bakgrunnskunnskap for å forstå (Sand, 2008, s. 93). Når noe oversettes fra et språk til et annet kan det bli tatt ut av kontekst og fremstå som meningsløst for mottakeren. Samtidig må foreldrene gis mulighet til å komme med informasjon om sitt barn og sin bakgrunn til barnehagen. Dette er en gylden anledning til å lære mer om barnets kunnskapsbase og opprette en god dialog med hjemmet.

En god dialog med hjemmet kan også bidra til å styrke barnets språkutvikling ved at barnehagen får kjennskap til hvilken grad barnet bruker morsmålet sitt utenfor barnehagen (Giæver referert i Glaser, 2018, s. 119). Personalet må hjelpe foreldrene å støtte barnets språkutvikling både på morsmålet og i norsk, ellers risikerer man å formidle holdninger om at det norske språket er viktigere enn morsmålet. Å oppfordre foreldrene til å snakke morsmålet sitt med barnet er viktig, flerspråklig personale kan være gode ressurser og mest av alt er den gjensidige kommunikasjonen mellom barnehage og hjem avgjørende for å få et helhetlig bilde av barnets språkkompetanse (Glaser, 2018, s. 118). Kartleggingsverktøy som anvendes i barnehagen er ment for å gi et bilde av norskspråklige ferdigheter og vil isolert sett ikke gi et nøyaktig bilde av den totale språkkompetansen til barnet.

2.3.2 Mangfold og kultur som begreper

Innenfor pedagogiske sammenhenger blir mangfoldbegrepet ofte brukt på en normativ måte, som innebærer å se på det som en berikelse, noe udelt positivt og ønskelig (Morken referert i Westrheim & Hagatun, 2015). Borchgrevink & Brochmann (referert i Westrheim & Hagatun, 2015) er kritisk til en slik bruk av begrepet og mener det illustrerer en uproblematisk og nøytral virkelighet som ikke kan argumenteres mot. Det stilles spørsmål om måten mangfoldbegrepet brukes i realiteten kamuflerer forskjeller og ulikheter i et sammensatt samfunn. Eriksen & Sørheim (referert i Sand, 2008, s. 35) mener bruk av kultur som forklaringsmåte på menneskers handlinger kan bidra til en generalisering hvor minoriteter gjøres mer like enn de er, og mer ulik majoriteten enn hva som faktisk er tilfelle. Individuelle forskjeller kan overses fordi det foreligger en oppfatning om at alle med lignende bakgrunn anses som like, og alle med ulike bakgrunn betraktes automatisk som ulike. I møte med en mangfoldig barnehagehverdag som involverer barn og foreldre med minoritetsbakgrunn må personalet være kritisk til forståelsen og anvendelsen av begreper som i verste fall kan virke mot sin hensikt. Åpenhet og refleksjon er viktig for å fullt ut begripe omfanget av egen pedagogikk.

3 Metode

Innenfor forskning skiller man gjerne mellom tre områder: samfunnsvitenskap, humaniora og naturvitenskap (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). Min problemstilling «Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen», dreier seg om en undersøkelse av mennesker i samfunnet vårt og samhandlinger mellom dem, derfor er det samfunnsvitenskapelig metode som må anvendes. Begrepet metode kommer fra det greske ordet *methodos* (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 16), og vil si at man tar en bestemt vei mot et gitt mål, hvor åpenhet og dokumentasjon er avgjørende. Jeg velger å se på det som en oppskrift hvor systematisk arbeid og presisjon er nødvendig for å få et tilfredsstillende resultat. I den følgende delen av oppgaven vil jeg begrunne mitt valg av

metode og redegjøre for hvilke hensyn jeg må ta i min fremgangsmåte, for å belyse problemstillingen min best mulig.

3.1 Kvalitativ og kvantitativ undersøkelse

Innenfor samfunnsforskning er det vanlig å skille mellom kvalitativ og kvantitativ metode (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). Et eksempel på kvantitativ forskning kan være standardiserte spørreskjema hvor hensikten er å måle mengde for å sammenligne resultatene på tvers av deltakerne. Kvalitative undersøkelser er gjerne intervjuer med åpne spørsmål og mulighet for detaljerte og utfyllende svar. Interaksjonen mellom forsker og informant tillates i større grad å være spontan, og spørsmål, tolkning, samt respons kan tilpasses hver enkelt informant. Nettopp denne graden av fleksibilitet er en av de mest sentrale forskjellene på kvantitativ og kvalitativ metode. Men der kvalitativ forskning gir større fleksibilitet, kan det samtidig gjøre det vanskeligere å sammenligne resultatene.

I kvalitative undersøkelser er hensikten å forstå sosiale fenomener gjennom menneskers livsverden (Dalen, 2011, s. 15). Det dreier seg om hvordan individer forholder seg til sin egen livssituasjon, og hvilke perspektiver de har på sin egen sosiale hverdag. Det viktige blir da at informantene forteller hvordan de selv opplever et gitt tema i en spesifikk kontekst. Med tanke på at enhver kontekst er unik og opplevelse er subjektiv, kan det komme svært varierende svar som kanskje ikke passer inn i det som er oppfattet å være «riktig» innenfor gjeldene fagkunnskap. For forskeren vil det da være nødvendig å bevisstgjøre seg sin egen førforståelse av fenomenet som forskes på (Dalen, 2011, s. 16). Man må tenke nøye gjennom hvilke oppfatninger og meninger man har om temaet før møtet med informantene. En slik bevissthet rundt egen førforståelse, er også sentralt i arbeidet med å analysere og fortolke datamaterialet, i etterkant av intervjuet.

3.2 Valg av metode og informanter

Valg av metode innebærer å avgjøre hvilket redskap som egner seg best til å gi svar på spørsmålet man stiller i problemstillingen (Dalland, 2017, s. 54). Det aller viktigste med tanke på dette er å redegjøre for alle valg som er tatt gjennom hele prosessen fra valg av metode i startfasen, til vurderingen i etterkant av undersøkelsen. Etske hensyn knyttet til informanter må tas, praktiske overveielser med tanke på tid og økonomi må vektlegges, samt forskeren selv må være bevisst sitt eget verdigrunnlag og på hvilke måter det kan påvirke arbeidet. I min undersøkelse ønsker jeg å få frem kunnskaper og refleksjoner i dybden, og mener derfor et kvalitativt orientert intervju med en bestemt referansegruppe, barnehagelærere, er mest hensiktsmessig. Dalland (2017, s. 54) peker på at forskeren er et instrument der egen personlighet og mestring av valgt metode er avgjørende for resultatet. Gjennom trygg tilstedeværelse, anerkjennende kommunikasjon og sensitivitet i møte med mennesker, mener jeg at jeg har forutsetninger for å få gode resultater gjennom kvalitativt intervju. Jeg ønsker å finne ut av hvordan informantene selv opplever at de møter barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen, og eventuelt andre refleksjoner rundt temaet.

Jeg bestemte meg for å benytte kriteriebasert utvelgelse av informanter (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 51). Med støtte fra veileder laget jeg et informasjonsskriv (Vedlegg 1) hvor jeg presenterte mitt tema og ytret ønske om å komme i kontakt med barnehagelærere på småbarnsavdeling. Dette ble så sendt ut på mail til barnehagestyrere fra ulike aktører i ulike bydeler. Jeg fikk raskt svar fra to pedagogiske ledere som fremsto engasjerte i temaet og som hadde erfaring fra arbeid med minoriteter på småbarnsavdeling. Vi avtalte intervju uken etter, og jeg sendte en påminnelse dagen før for å forsikre meg om at de fortsatt var tilgjengelig på oppsatt tidspunkt.

3.3 Fenomenologi og hermeneutikk

Fenomenologi handler om å utforske, forstå og beskrive mennesker og deres opplevelser av et fenomen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 99). Innenfor kvalitativ forskning brukes fenomenologi for å forstå sosiale fenomener fra deltakernes egen perspektiver, og beskrive virkeligheten slik de oppfatter den (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45). Mens fenomenologi dreier seg om menneskers livsverden er hermeneutikk en fortolkning av mening (Kvale &

Brinkmann, 2015, s. 33). Hermeneutikk betyr fortolkningslære eller forståelselære og danner en del av grunnlaget for forskning innen humanistiske fag (Krogh, 2014, s. 10). Jeg skal gjennomføre fenomenologisk livsverdenintervju for å forstå det sosiale fenomenet «tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn». For å kunne beskrive dette på en grundig måte vil jeg ha en hermeneutisk tilnærming i analysen og fortolkningsprosessen. Gadamer (referert i Krogh, 2014, s. 38) var en tysk filosof som fikk svært stor innflytelse på moderne fortolkningslære. Han mente blant annet at for å kunne oppnå forståelse må man arbeide bevisst med sin egen forforståelse og sine egne fordommer. Dette illustreres i den hermeneutiske sirkel hvor leseren ved hjelp av sine fordommer kan entre en sirkulær prosess der forståelsen av teksten utvikles gjennom reviderte fordommer (Krogh, 2014, s. 53). I arbeidet med denne oppgaven har jeg brukt mye tid på å bli bevisst mine egne fordommer og forforståelsen for temaet jeg har undersøkt. Det har hjulpet meg til å se ting fra nye perspektiver og danne et helhetlig inntrykk.

3.4 Intervju og utforming av intervjuguide

Et forskningsintervju er en profesjonell samtale med to sider, interaksjonen mellom intervjueren og informanten, og kunnskapen som konstrueres i samspillet mellom dem (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22). Det innebærer en viss struktur, grundige forberedelser og relasjonell kompetanse. Gjennom å være sensitiv i møte med mine informanter, aktivt lyttende og bevisst på eget kroppsspråk, ønsker jeg å skape en atmosfære hvor det er trygt å snakke og legge til rette for at det oppstår en spontan kunnskapsdeling mellom oss. Formålet med undersøkelsen er å belyse og forstå et sosialt fenomen gjennom ulike menneskers livsverden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 45). Informantenes egne perspektiver og beskrivelser av tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn er det sentrale. Det blir derfor en viktig oppgave for meg å tolke deres kroppsspråk og svar på en slik måte at jeg kan stille oppfølgende eller inngående spørsmål, der det etisk riktig og naturlig (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 167). Det kreves også at jeg har satt meg inn i relevant teori, og har kunnskap om temaet jeg forsker på. Samtidig ser jeg det som hensiktsmessig å ha en bevisst naivitet, å stille meg undrende og åpen for oppklaringer og fenomener (Dalland, 2017, s. 70). Med

utgangspunkt i dette mener jeg at et fenomenologisk livsverdenintervju er mest egnet med tanke på formålet og mine kompetanser.

I forkant av intervjuene utformet jeg en intervjuguide (Vedlegg 2) som skulle danne utgangspunkt for samtalen med mine informanter. Jeg valgte en semistrukturert orientering med seks spørsmål som jeg testet ut på min medstudent før de reelle intervjuene. Slik ønsket jeg å erverve verdigfull erfaring og kunnskap til å støtte meg i å ta de riktige etiske og strukturelle hensyn i de faktiske intervjusituasjonene. Jeg vurderete det mest hensiktsmessig å ikke sende intervjuguiden til informantene mine på forhånd fordi jeg ikke ønsket innøvde svar, men var heller på jakt etter de spontane refleksjonene under selve intervjuet. I tillegg hadde informert om temaet og klargjort begreper i informasjonsskrivet. Intervjuene ble utført på et møterom i barnehagene og tok ca 30 min. Med samtykke fra informantene brukte jeg lydopptaker, samtidig som jeg noterte for å fange opp kroppsspråk og andre detaljer som kan forsvinne ved å kun transkribere lyd om til tekst. Før lydopptakeren ble skrudd på hadde vi en uformell samtale hvor jeg presenterte meg selv og formålet, forsikret meg om at informantene hadde fått dekkende informasjon om de etiske aspektene av prosjektet, testet lydopptakeren, og informantene fortalte litt om sin bakgrunn innenfor barnehagefeltet. Begge intervjuene gikk bra, det var avslappet atmosfære og vi kom oss fint gjennom alle spørsmålene, samt noen oppfølgings spørsmål. For min egen læring valgte jeg å ha en kort metasamtale med informantene etter lydopptaker var skrudd av, for å høre hvordan de synes det var å delta i intervjuet.

3.5 Analyse og bearbeiding av data

Analyseprosessen i kvalitative studier starter allerede under intervjufasen hvor forskeren observerer og gjør notater av non-verbal atferd (Dalen, 2011, s. 56). Rett etter jeg hadde utført intervjuene laget jeg en oversikt med betraktninger jeg hadde gjort meg, og jeg systematiserte notatene mine slik at alt sammen skulle gi mening når jeg gikk i gang med den fullstendige transkripsjonen. Dette var svært nyttig både med tanke på at jeg husket sentrale elementer fra intervjuet, og jeg fikk reflektert rundt hvorvidt mine fortolkninger hadde endret seg underveis. Jeg gikk deretter gjennom transkripsjonene og markerte de sitatene som fremhevet seg. Så

satte jeg dem inn i egne dokumenter og kategoriserte dem etter ulike tema, som jeg videre satte i sammenheng med aktuell teori ved hjelp av et analyseskjema (Vedlegg 3). Dette er i tråd med analyseprosessen som Dalen (2011, s. 60) omtaler hvor forskeren supplerer informantenes ord med egne refleksjoner og teori, altså løfter datamaterialet fra et beskrivende til et fortolkende nivå. Christoffersen & Johannessen (2012, s. 94) viser til at å analysere noe vil si å dele det opp i mindre biter, mens tolkning betyr å sette noe inn i en sammenheng. Jeg plukket transkripsjonene mine fra hverandre og brukte min forforståelse sammen med den hermeneutiske sirkel til å plassere det i et teoretisk rammeverk, for å belyse min problemstilling.

3.6 Etske hensyn

Prosjektet ble meldt til NSD da prosjektplan, inforskriv og intervjuguide var godkjent av veileder. Jeg fikk tilbakemelding på at behandlingen av personopplysninger i prosjektet er i samsvar med personvernlovgivningen, så lenge jeg gjennomfører forskningen slik jeg har beskrevet i meldeskjemaet. Det innebærer at det foreligger et informert samtykke, som vil si at intervjupersonene deltar frivillig og er informert om forskningens formål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 104). Jeg har taushetsplikt om alle personopplysninger jeg får gjennom prosjektet, og brudd på dette kan straffes etter straffeloven §121 (Dalland, 2017, s. 240). Jeg må i tillegg være bevisst mitt ansvar å stoppe informantene dersom de deler sensitive opplysninger som ikke er relevant for prosjektet. I forkant av intervjuene mine har jeg påpekt min egen taushetsplikt og minnet dem om deres taushetsplikt. I denne undersøkelsen tenker jeg at det kan gis relativt mye informasjon på forhånd, og likevel oppnå nyttige og gode resultater i det kvalitative intervjuet. Temaet kan være sensitivt for mange og det bør derfor være et tydelig formål om å fremheve det som er bra.

Min problemstilling tar ikke utgangspunkt i spesifikk etnisitet, religion eller kultur. Den tar heller ikke for seg enkelt barn som er gjenkjennbare. Søkelyset rettes mot generelle opplysninger om institusjonens håndtering av den første tilknytningsfasen. Jeg mener at undersøkelsens formål om å lære de gode tingene av hverandre, og på denne måte utvikle oss til å bli bedre, er etisk forsvarlig så lenge jeg overholder mitt ansvar og mine forpliktelser.

Med støtte i min veileder og faglitteratur har jeg kontinuerlig vurdert om undersøkelsen er etisk forsvarlig å arbeide med. Gjennom å konsultere praksisfellesskapet på en sånn måte, og være bevisst på kontekstuelle trekk ved det kvalitative forskningsintervjuet, har jeg økt jeg min kunnskap om etisk forskningsatferd (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 112).

3.7 Metodekritikk

Kvale & Brinkmann (2015, s. 279) omtaler forskeren som «djevelens advokat» når det kommer til troverdigheten for sine egne funn. For å kontrollere påliteligheten til min egen forskning har jeg forsøkt å være kritisk reflekterende gjennom hele prosessen fra utforming av problemstilling, til valg av metode og informanter, og ikke minst i arbeidet med å fortolke datamaterialet. Jeg har prøvd å gjøre min undersøkelse så transparent som mulig, og bevisst bruke min forforståelse i bearbeiding av materialet. Dalen (2011, s. 20) trekker frem forskerens solidaritet med informantene som en potensiell utfordring når intervjuene skal tolkes og formidles. Dette er noe jeg har hatt med meg i bakhodet hele veien når jeg gjentatte ganger har gått gjennom lydopptak og transkripsjoner. Jeg har likevel ingen garanti for at ikke min subjektivitet har farget resultatet, men i kvalitativ forskning er det nettopp forskerens rolle i samspill med informanten som gir aktuell informasjon (Dalen, 2011, s. 93).

En kritisk side av metoden er at et dybdeintervju ikke nødvendigvis er representativt for hele referansegruppen. Jeg har valgt to barnehagelærere fra to ulike barnehageaktører, og tanken er at det vil speile naturlige variasjoner innenfor barnehagefeltet. Flere informanter ville gitt en bredere datainnsamling og flere synspunkter som grunnlag for drøfting, men siden min hensikt er å løfte frem kunnskap som barnehagelærere besitter om temaet «tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn», mener jeg at antall informanter og valg av metode er både egnet og praktisk gjennomførbar. Det kan også diskuteres om jeg burde sendt ut intervjuguiden på forhånd slik at informantene kunne reflektert mer detaljert før intervjuet, men jeg ønsket en friere intervjusituasjon med spontane refleksjoner uten innøvde svar.

4 Resultatpresentasjon og drøfting av empiri

Nå vil jeg presentere resultatene av analyseprosessen jeg har gjort og drøfte det i lys av teorigrunnlaget mitt. Jeg har valgt ut de resultatene jeg mener er mest sentrale for å belyse problemstilling «Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?». Jeg har med utgangspunkt i analyseskjemaet mitt trukket frem to hovedkategorier som trer frem i min forståelse av temaet. Det er «personalets kompetanser og holdninger» og «barnets identitetsutvikling og samspillskompetanse». I tillegg har jeg merket meg en tredje kategori som er gjennomgående i datamaterialet, nemlig «begrepsforståelse og kritisk refleksjon». Den siste kategorien går egentlig inn under de to første, men jeg synes det ble så fremtredene at jeg ønsker å ha det med som en egen kategori. Jeg kommer til å presentere analysefunnene og drøfte fortløpende under hver kategori. Der det er relevant vil jeg gjengi direkte sitater fra intervjuene. Mine informanter er to barnehagelærere kalt «Nora» og «Siv». Begge har tilleggsutdannelse i spesialpedagogikk og veiledning, de jobber på småbarnsavdeling og har erfaring med et flerkulturelt miljø i barnehagen. Nora har selv minoritetsbakgrunn.

4.1 Personalets kompetanser og holdninger

På spørsmål om hvordan de to barnehagelærerne møter barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen starter begge to med å snakke om trygghet. Nora forteller at hvert barn har en kontaktperson som har ansvar for å informere om barnehagens rutiner og bli kjent med barnet. De som trenger mer enn tre dagers tilvenning med foreldre tilstede får bruke den tiden de trenger. Noen ganger tar de i bruk tilknytningsobjekt, og dersom ikke foreldrene behersker norsk eller engelsk tar de i bruk tospråklig assistent eller tolk. Hun sier hun opplever at foreldrene er opptatt av å bli kjent med norsk barnehage og personalet er flinke til å informere om: «slik gjør vi det her». Personalet er også opptatt av å være observante på barns uttrykk, både verbalt og kroppsspråk. Nora forteller at de arbeider med temaet på ledermøter og personalmøter for at hele barnehagen skal ha et felles grunnlag i møte med barn og foreldre med minoritetsbakgrunn.

Siv sier at det første de jobber med er nærhet og trygghet, deretter fokuserer de mer på sosialisering. De gjør ingen spesielle forberedelser for å bli kjent med barnet før oppstart i barnehagen. De har sjelden mer informasjon enn et navn når barnet starter. Hun sier det er ofte utskiftninger av barn i barnehagen og de har ikke tid eller ressurser til å bli kjent med barnet før det kommer. De har ikke primærkontaktordning av praktiske hensyn som vaktordning, samt å unngå «mine» og «dine» barn, men fordeler ansvaret for tilvenningen mellom personalet. Deretter ønsker de at barnet skal knytte seg raskt til alle voksne og den i personalet som får best kjemi med barn og foreldre, tar ansvar for kommunikasjonen med dem. De opplever en del kommunikasjonsvansker og løser dette ved å skriftliggjøre veldig mye informasjon. Ellers har de tospråklig personale som de bruker når det er aktuelt, og tolk blir bestilt ved behov. Siv sier at det ikke er noe fokus på synliggjøring av mangfold i gruppen og personalet arbeider ikke noe spesielt med temaet. Dette begrunnes med: «Ikke så mye sånn spesielt, for dette er vår hverdag. Vi har alltid hatt det sånn». Men hun sier det alltid blir bedre når foreldrene etter hvert forstår mer norsk. Videre sier hun at bruk av tegn er avgjørende i kommunikasjonen med barn som ikke forstår norsk, og hun ønsker at dette skal bli obligatorisk i barnehagelærerutdanningen. De opplever også vansker med ulik grensesetting hjemme og i barnehagen, dette mener hun skyldes kulturforskjeller og de er tydelig ovenfor foreldrene at det er de voksne som bestemmer i barnehagen. Hun sier: «Slik gjør vi det her». For å trygge foreldrene er de opptatt av å vise kjærlighet for barna deres, fortelle morsomme historier og legge ut bilder av barnehagehverdagen.

Jeg opplever at både Siv og Nora har kjennskap til tilknytningsteori og er bevisst på at relasjonskompetanse er viktig i møte med barn og foreldre som har minoritetsbakgrunn. Det Nora omtaler som en kontaktperson er tilsvarende primærkontaktordningen som trekkes frem i tilknytningsteori. Det å ha én person som har ansvar for å etablere tillit og trygghet til barn og foreldre i tilknytningsfasen mener jeg er en stor fordel. Siv peker på at de ikke ønsker at barnet kun skal knytte seg til én person og at barnet skal få velge selv hvem det har best kjemi med. Det virker som hun ser på trygge tilknytningsrelasjoner til flere i personalet og primærkontaktordningen som to motsetninger, mens jeg oppfatter det ene som en konsekvens av det andre. Dersom en primærkontakt tar ansvar for å koble seg på barn og foreldre, og

danner et tilknytningsrelasjon hvor denne personen fungerer som en trygg base for den videre sosialiseringen, vil jeg si at primærkontakten har bidratt til trygge tilknytningsrelasjoner med øvrig personale. Jeg tror at økt relasjonskompetanse og et bevisst holdningsarbeid kunne flyttet fokuset fra hva som er enklest for personalet til hva som er best for barnet.

Primærkontaktordningen er også en ekstra trygghet for foreldrene og det tydeliggjør hvem som har ansvar for kommunikasjonen med dem. Jeg vet om barnehager som bytter primærkontakt dersom et barn får mye bedre kjemi med en annen voksen, så argumentet Siv kommer med kjøper jeg ikke helt.

Jeg tolker det som at Nora og hennes medarbeidere har en ressursorientert tilnærming til mangfold, da de bruker mye tid på å synliggjøre både minoriteter og majoriteter i barnegruppen. I tillegg er de opptatt av å bruke ressurser som tospråklige assistenter og tolk i arbeidet med å forstå og gjøre seg forstått. Dette er viktige prinsipper for flerkulturell pedagogikk og tyder på at personalet har mye kompetanse og gode holdninger, men jeg savner konkrete eksempler på hvordan de faktisk jobber med disse temaene i personalgruppen. Siv beskriver at de også utnytter tospråklige ressurser i personalgruppen og at de innimellom bruker tolk. Men når det kommer til synliggjøring av mangfold kompetanseheving hos personalet, virker det å være en holdning om at dette trenger vi ikke. Hun snakker om at dette er hverdagen deres og derfor har de ikke noe fokus på det. Det syns jeg fremstår veldig rart og jeg tolker det som en problemorientert tilnærming til mangfold. Jeg forstår det som en gjennomgående holdning at det er enklere at «de» tilpasser seg «oss», og det flerkulturelle miljøet handler først og fremst om antall barn med minoritetesbakgrunn og ikke om integrering av mangfold i pedagogikken.

Siv nevner grensesetting som en utfordring i møte med andre kulturer, men hos dem er det viktig å ta de kampene helt gjennom. Innenfor Circle og Security er det utviklet en kjøreregul for omsorgspersoner som skal fremme trygg tilknytning hos barn (Brandtzæg et al., 2013, s. 40): «Alltid: vær større, sterkere, klokere og god. Når det er mulig: følg barnets behov. Når det er nødvendig: ta tak/ledelse». Det illustrerer at en viktig del av tilknytningsrelasjoner er å ta tak, eller sette grenser og tydelige rammer for barnet (Brandtzæg et al., 2013, s. 46). Det handler om balansen mellom strenghet og godhet slik at barnet opplever å bli passet på av en som har gode intensjoner og bryr seg om det. En annen måte å si det på er at barnet ikke har

ervert seg alle de nødvendige sosiale spillereglene enda og trenger trygge voksne som veileder dem (Brandtzæg et al., 2013, s. 48). Det viser at Siv ser på grensesetting som en del av relasjonskompetansen og barnets sosiale læring.

Viktigheten av foreldresamarbeid kommer frem i tilknytningsteori hvor foreldre er oversettere av sine barn, og i kultursensitiv omsorg pekes foreldre på som en viktig brikke for å få informasjon om barns sosiokulturelle bakgrunn og kunnskapsbaser. Men det er viktig at dette samarbeidet preges av dialog og gjensidig kommunikasjon. Både Siv og Nora bruker det identiske uttrykket: «slik gjør vi det her», og viser til barnehagens oppgave om å informere foreldrene om den norske barnehagen. Det er klart at dette er viktig og blir nok gjort med beste hensikt, men i det jeg forstår som et ønske om å inkludere står man i fare for å få assimilering eller segregering istedenfor. Derfor er personalets kompetanser og holdninger svært viktig i møte med barn og foreldre med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen.

4.2 Barnets identitetsutvikling og samspillskompetanse

Både Siv og Nora ser på dannelsen av trygghetsrelasjoner som viktige for barna i den første tilknytningsfasen. Nora trekker frem språk og språkutvikling som en viktig del av deres hverdag. De bruker TRAS for å kartlegge, de oppfordrer foreldrene til å snakke morsmålet hjemme og de bruker digitale verktøy som «google translate» og «morsmal.no» i barnehagen. De har hengt opp plakater med ord på morsmålet til de ulike barna i gangen, forteller hun. Ellers er de opptatt av å synliggjøre mangfold ved bilder av barnas familiemedlemmer og flagg som representerer nasjonalitetene til barna. Siv forteller at de også bruker «google translate» og noen ganger youtube for å finne musikk eller videoer som er knyttet til barnas bakgrunn. Men ellers brukes det ikke noe særlig tid på å synliggjøre mangfoldet i barnegruppen der hvor Siv jobber.

I følge Askland & Sataøen (2013, s. 106) er tilknytningsprosessen et sentralt livsområde hvor barn tilegner seg samspillserfaringer som kan omdannes til verdifull sosial kompetanse. Det viser hvor viktig den første tilknytningsfasen er for barnets sosialisering og

identitetsutvikling. Begge informantene mine fremhever viktigheten av den trygge tilknytningen, som gjerne omtales som det psykologiske aspektet av barns identitetsutvikling (Sand, 2008, s. 57). Identitetsutviklingen har også et sosialt aspekt hvor følelsen av tilhørighet er sentral, og opplevelsen av et fellesskap, egenverd og aksept for hvem man er vektlegges. Dette kalles gjerne kulturell identitet (ibid). Ifølge det Siv forklarer er ikke denne formen for identitetsutvikling særlig vektlagt der hun jobber. Det brukes lite tid på å bli kjent med barnas kunnskapsbaser eller å anerkjenne de ulike bakgrunnene barna har med seg i møte med barnehagen. I Noras tilfelle brukes det tid på gjøre seg kjent med barnas språkkompetanse og de anerkjenner viktigheten av å styrke morsmålet. Selv om kartleggingsverktøy som TRAS er basert på det norske språket, kan det i samarbeid med foreldrene gi gode pekepinner på hvor barnet befinner seg i den helhetlige språkutviklingen dersom det sees i sammenheng med bruken av morsmålet. Jeg mener at måten individets særegenheter fremheves i Nora sin barnegruppe er viktig for barnets identitetsutvikling på lik linje med trygge tilknytningsrelasjoner, og jeg synes det er ganske urovekkende at dette er så fraværende i arbeidet med Siv sin barnegruppe.

Jeg tenker at hvilken kommunikasjon man har med hjemmet spiller en stor rolle her, og selv om Nora og Siv har ulike tilnærminger til hvordan de inkluderer foreldrene, tenker jeg at foreldrene i mye større grad burde involveres. De er eksperter på sine egne barn og kan bidra med verdifull kunnskap, som er viktig for å se helheten av barnets identitetsutvikling. Tilknytningsfasen er svært viktig for barns identitetsutvikling og da er det naturlig å være sensitiv i møte med barnet og koble seg på foreldrene, for å kunne etablere en relasjon. Trygge foreldre gir trygge barn, og å vise foreldrene at man som barnehagelærer er opptatt av barnets selvfølelse, trivsel og tilhørighet er viktig. En annen viktig del av identitetsutviklingen som ingen av informantene nevner er samspill med andre barn. I rammeplanen (2017, s. 22) står det at personalet skal støtte barn i utviklingen av samspillskompetanse og legge til rette for at de er en del av fellesskapet. Det å ha gode vennsksapsrelasjoner til jevnaldrende er helt avgjørende for evnen til arbeid-, familie- og samfunnstilpasning senere i livet, og det har en beskyttende funksjon med tanke på psykiske problemer (Askland & Sataøen, 2013, s. 72).

4.3 Begrepsforståelse og kritisk refleksjon

Nora og Siv beskriver det å være i et flerkulturelt barnehagemiljø som en berikelse. Begge viser oppriktig engasjement og begeistring for temaet. Siv forteller at hun har fått masse ny kunnskap og personalet opplever en mestringsfølelse når de får til det gode foreldresamarbeidet. Hun trekker frem at de ikke jobber spesielt med mangfold i verken barnegruppen eller personalgruppen, og ønsker å unngå «klisjeen om matretter fra alle land», noe hun sier er typisk for barnehager som har fokus på synliggjøring av mangfold. Nora sier at hun gjerne hadde ønsket å gjøre mer for å synliggjøre mangfoldet i hverdagen. Og hun påpeker at de synliggjør variasjoner i majoritetsbefolkningen i likhet med minoritetsbefolkningen. Noen av de norske barna kommer gjerne fra andre steder i landet og snakker kanskje ulike dialekter.

Begge to anvender den normative forståelsen av mangfold og beskriver det som en berikelse. Spørsmålet er om dette er en innlært skildring av begrepet fordi det er det samfunnet forventer at man skal si, eller om dette er deres helt egne ord. Jeg betviler overhodet ikke deres positive holdninger til mangfold, eller at de synes det faktisk er en berikelse, men jeg mener at begreper som mangfold og kultur innenfor den normative forståelsen ikke er åpen for kritisk refleksjon. Det forundrer meg at ingen av mine informanter snakker om utfordringer utover kommunikasjonsvansker og grensesetting, i en mangfoldig barnehagehverdag. Dette er sensitive temaer som det forventes at barnehagelærere har kunnskap om og kanskje er det vanskelig å uttale at man ikke alltid mestrer det. Ifølge rammeplanen (2017) har personalet ansvar for at mangfold blir en berikelse for barnegruppen, men hva betyr egentlig dette og hvordan gjennomføres dette i praksis? Er det slik at hvis man påpeker utfordringer åpenlyst blir man oppfattet som intolerant og ensrettet? (Borchgrevink & Brochmann referert i Westrheim & Hagatun, 2015). For å anerkjenne kompleksiteten i arbeidet med mangfold og kultur må man se på hvilken forståelse man har fått begrepet både individuelt og kollektivt. Det må snakkes høyt om hvilke fordommer man har, og hvilke holdninger man selv har med seg i møte med barn og foreldre med minoritetsbakgrunn. Jeg mener at denne måten å reflektere

kritisk sammen i et fellesskap er den beste måten å utvide begrepsforståelsen, og da kan man komme nærmere å utøve den praksisen som skildres så flott i lover og planer.

Jeg biter meg merke i Siv som forteller at de har ikke noe fokus på synliggjøring av mangfold og begrunner med at de alltid har hatt den sånn. Jeg forstår at hun sikter til å unngå en turisttilnærming til mangfold når hun snakker om matretter som klisjeer. I mitt intervju med Siv får jeg en følelse av en slags taus frustrasjon over barnehagens møte med kulturelt mangfold. Det etterlyses kompetanse fra høyere nivå i form av «tegn inn i barnehagelærerutdannelsen». Selv om de ansatte på papiret har utdanning for å håndtere dette og de uttalte holdningene er svært positive, tror jeg manglende systematisk og reflektrende arbeid med forståelse av begrepene de omslutes med i barnehagen hver eneste dag påvirker kvaliteten negativt. Kompetansen er faktisk ikke god nok, og ikke holdningene heller så lenge ønsket om mer kunnskap av fraværende, noe som kan få store konsekvenser for barnas identitetsutvikling. Nora skildrer en barnehage med langt større søkelys på kompetanse. Likevel kjenner jeg på at hun ofte svarer det som er «riktig» uten noen dypere refleksjoner. Jeg tror de har stort fokus på å lære seg de teoretiske begrepene og riktig kompetanse ligger i bunn, men dersom de ikke arbeider bevisst med legge innhold til begrepene i planer og lover blir det gjerne litt overfladisk.

5 Avslutning

Arbeidet med denne oppgaven har vært svært lærerikt, spennende og gitt mange tankevekkere. Jeg har identifisert fordommer jeg ikke visste jeg hadde. Først opplevdes det skremmende å få dem frem i lyset men deretter innså jeg at det er nettopp disse som er min inngangsport til et utvidet forståelsesperspektiv. Gjennom grundig arbeid og kritisk refleksjon har jeg forsøkt å finne svar på problemstillingen «Hvordan møter barnehagelærer barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?». Jeg har inntrykk av at barnehagelærere møter barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen med åpenhet og respekt, og intensjonene er gode selv om erfaringene er varierte. Jeg mener barnehagelærernes kompetanser og holdninger er avgjørende for hvordan de møter barn med minoritetsbakgrunn i tilknytningsfasen. Kvaliteten på disse møtene har mye å si for barns identitetsutvikling, og

kan legge til rette for verdifulle sosiale erfaringer som igjen bidrar til utvikling av barns samspillskompetanse. Det gjøres veldig mye bra arbeid ute i barnehagene, noe som kom frem i begge intervjuene jeg gjorde. Men det jeg synes er mest interessant er alt det som ikke blir sagt. Jeg opplever informantene som noe utrygge på temaet og jeg tror det er litt redde for å si noe som oppfattes som «feil». Det fremstår som tabubelagt å snakke om fordommer eller reflektere kritisk rundt begrepsbruken i barnehagens pedagogikk. Dette er nok holdninger som stammer fra høyere opp i systemet men for meg er det helt tydelig at det reflekteres på kvaliteten i barnehagens innhold. Jeg forstår at det som utdannet barnehagelærer er utfordrende at det stilles forventninger om skal ha denne kompetansen, men begrepene i teorien må fylles med meningsinnhold fra erfaringer og drøftes i fellesskap med kollegaer, for å kunne fungere optimalt i praksis. Å erkjenne at dette kan jeg ikke nok om er gjerne første skritt som må tas. Selv om barnehagelærerutdannelsen er både krevende og kompleks er ikke kompetansebeget fullt når man er ferdig. Tvert i mot. Det er ute i barnehagen som profesjonsutøver at kompetansehevingen starter.

Det er ikke til å stikke under en stol at barnehagen speiler samfunnet generelt, og det kan være vanskelig å vite hvordan man skal forholde seg til begreper samtidig som mye er i endring rundt oss. Jeg tror likevel at barnehagen er et viktig sted å begynne. Det er der verdiene spirer og gror som begynnende samfunnsdeltakere med stor påvirkningskraft. En barnehagelærer har en unik mulighet til å møte både barn og foreldre fra minoritet- og majoritetsbefolkningen med bred kompetanse, men samtidig et ønske om å lære mer. Kunnskapsdelingen mellom barnehagen og hjemmet kan legge til rette for utviklingen av et rikt og mangfoldig fellesskap av identiteter, som sammen kan bygge opp et inkluderende og likeverdig samfunn. Jeg mener at dersom barnehagelærer møter barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen med anerkjennelsen av at dette er komplekst og særegent, er det mye større sjanse for å lykkes med inkludering. Å reflektere sammen med foreldrene og øvrig personalet om hvordan skape trygg tilknytning til barn med minoritetsbakgrunn må også diskuteres. For å unngå usikkerhet må det snakkes høyt om at dette er annerledes, uten å sette norskheten i barnehagen opp mot mangfold. Fordommer og forutinntattheter må frem i lyset, plukkes fra hverandre og settes sammen igjen med utvidet perspektiv.

6 Litteraturliste

- Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Askland, L., & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64)*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Drugli, M. B., & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm.
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold!: perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Korsvold, T. (2020). Barnehagelærer. I *Store norske leksikon*. Hentet 05 04, 2020 fra <https://snl.no/barnehagel%C3%A6rer>
- Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk. Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Løkken, G. (2010). *Når små barn møtes*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Munz, E. A., & Wilson, S. R. (2014). Caregiver Confirmation and Children's Attachment Security During the Transition to Kindergarten. *SAGE journals*(5), s. 668-690.
doi:<https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1177/0093650214534966>
- Olberg, D. (2019, 08 01). Hva har du rett på når barna starter i skole og barnehage? *Arbeidslivet.no*. Hentet 05 15, 2020 fra <https://www.arbeidslivet.no/Velferd/Sosialpolitikk/Rettigheter-ved-start-i-skole-og-barnehage/>
- Sand, S. (2008). *Ulikhet og fellesskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Vallset: Oplandske Bokforlag.
- Smith, L. (2017). Tilknytning: teori og forskning. I L. M. Gulbrandsen, *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg) (s. 139-178). Oslo: Universitetsforlaget.
- Statistisk sentralbyrå. (2020, 05 12). Barnehager. Hentet Mai 5, 2020 fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12272/tableViewLayout1/>
- Thun, C. (2015). Grenser for norskhet? - Om barns medborgerskap og kulturelt mangfold i barnehagen. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 03-04, s. 194-207. Hentet fra https://www-idunn-no.galanga.hvl.no/npt/2015/03-04/grenser_for_norskhet_-_om_barns_medborgerskap_og_kulturelt
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>.
- Westrheim, K., & Hagatun, K. (2015). Hva betyr «kompetanse for mangfold» i utdanningssystemet? - Et kritisk perspektiv på mangfolddiskursen. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 03-04, s. 168-180. Hentet 05 27, 2020 fra

https://www.idunn.no/npt/2015/03-04/hva_betyr_kompetanse_for_mangfold_i_utdanningssystemet_-

Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Zachrisen, B. (2020). *Omsorg i en kulturell kontekst. Kultursensitiv omsorg i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt om ”tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan barnehagelærere møter barn med minoritetsbakgrunn i tilknytningsprosessen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål:

Jeg studerer ved Høgskulen på Vestlandet hvor jeg nå holder på med min bacheloroppgave. I dagens mangfoldige samfunn er det stadig mer aktuelt at barnehagelærere møter barn og foreldre med minoritetsbakgrunn i barnehagen. Jeg ønsker å løfte det gode arbeidet som gjøres av barnehagelærere frem i lyset, og forhåpentligvis lære hvordan vi kan bli enda bedre på dette temaet. Det er viktig for meg å presisere at jeg ikke er ute etter å finne feil eller kritisere noen. Jeg tror åpenhet fører til økt kunnskap og håper dere vil bidra til min forskning på området. Ansvarlig for prosjektet er Høgskulen på Vestlandet.

Problemstillingen min er: «Hvordan møter barnehagelærere barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?»

- Jeg bruker betegnelsen «den første tilknytningsfasen» som er inspirert av Smith og Ulvund sin første fase kalt gjensidig oppmerksomhet. Det dreier seg om den første kontakten som bygges opp mellom barnet og den voksne. I stedet for å bare konsentrere meg om tilvenningsdagene i barnehagen vil jeg utvide, og samtidig avgrense, betegnelsen til å gjelde de første ukene/månedene i barnehagen.
- Minoritetsbakgrunn handler i denne sammenheng om barn med norsk som andrespråk, og foresatte med bakgrunn i en annen kultur enn majoriteten i det norske samfunnet

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Min målgruppe er pedagogiske ledere eller barnehagelærere på småbarnsavdeling. Jeg skal intervju to ulike personer som er valgt tilfeldig. For å få et mest mulig nyansert resultat har jeg valgt barnehagere fra ulike bydeler.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg skal gjennomføre kvalitativt intervju og ønsker å bruke diktafon/lydopptaker under intervjuet, i tillegg til noen skriftlige notater underveis. Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med taushetsplikten og personvernregelverket. Det er jeg som student, og veileder, Marie Brandvoll Haukenes, som vil ha tilgang til opplysningene som kommer frem i intervjuet. Jeg vil bruke fiktive navn og anonymisere personopplysninger i oppgaven slik at du ikke kan bli gjenkjent. Alt datamateriale oppbevares på pc med passordbeskyttelse eller i skap med lås. Innleveringsfrist er 02.06.20. Sensurfrist vil være noen uker etter dette. Alle data fra intervjuet vil bli slettet etter avsluttet og bestått prosjekt.

Dine rettigheter:

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Mer informasjon?

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

- Bachelorstudent ved Høgskulen på Vestlandet, Kandidatnr. 371
- Veileder, Marie Brandvoll Haukenes. E-post: mbrh@hvl.no
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen. Kan kontaktes via personvernombod@hvl.no eller tlf. 55 58 76 82.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17

Med vennlig hilsen

Bachelorstudent

Kandidatnr. 371

Samtykkeerklæring

Samtykket kan gis ved å signere skriftlig skjema eller muntlig i forkant av intervjuet.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan møter barnehagelærere barn med etnisk minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i kvalitativt forskningsintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 31.07.20

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.2 Vedlegg 2

Intervjuguide

Kandidatnr. 371 v/HVL

Semistrukturert og kvalitativt orientert intervju

Introduksjon: Informere og skape avslappet atmosfære.

1. «*Hvordan møter du barn med minoritetsbakgrunn i den første tilknytningsfasen?*»
(Forberedelser, informasjonsinnhenting, tilrettelegging etc.)
2. «*Hvem har hovedansvaret for arbeidet som gjøres i den første tilknytningsfasen?*»
(Primærkontakt/tilknytningsperson)
3. «*Kan du si noe om det er spesielle utfordringer i møte med barnet og foresatte?*»
4. «*Har du noen tanker om hvordan du tror det oppleves for barn og foresatte med minoritetsbakgrunn, i den første tilknytningsfasen med barnehagen?*»
5. «*Er tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn et tema dere arbeider med i personalgruppen? På hvilke måter?*»
6. Spørre om informanten har noe mer å tilføye. «*Er det noe annet du tenker jeg burde spurt deg om? Eller noe du ønsker å fortelle mer om?*»

7.3 Vedlegg 3

Informant:	Sitater	Meningsfortetting	Teori	Meningsfortolkning
Nora	Informerer, blir kjent, kontaktperson	Brobygger mellom hjem og bhg	Tilknytningsteori, sekundære tilknytningsrelasjoner	Personalets kompetanser
Nora	Språkutvikling, TRAS, morsmål	Verbal kommunikasjon	Foreldresamarbeid, kultursensitiv omsorg (kunnskapsbase)	Barnets identitetsutvikling og samspillskompetanse
Nora	Tilknytningsobjekt	Trygg tilknytning	Tilknytning, objektrelasjonsteori	Relasjonskompetanse

Nora	Arbeider med tilknytning hos minoritetsbarn på møter med personalgruppen	Kommer ikke frem hvordan? (Begrepsforståelse)	Flerkulturell pedagogikk	Personalets holdninger og kompetanser
Nora	Tospråklig assistent, tolk, migrasjonspedagog	Kommunikasjon	Ressursorientert tilnærming til mangfold	Personalets kompetanser og holdninger
Nora	Observante på barns uttrykk, både verbalt og kroppsspråk	Sensitivitet, oppmerksomt nærver	Tilknytningsteori	Relasjonskompetanse
Nora	Bilder av familien, flagg, plakater med ord på morsmålet	Synliggjøring av mangfold	Flerkulturell pedagogikk	Styrke barnets identitetsutvikling
Nora	Foreldrene er opptatt av å bli kjent med norsk bhg. Vi informerer om dagsrytmen	«Slik gjør vi her», ensidig kommunikasjon	Kultursensitiv omsorg	Personalets kompetanser og holdninger
Nora	Styrke morsmålet hjemme, snakke norsk i bhg	Norskhet vs mangfold?	Kultursensitiv omsorg	Barnets identitetsutvikling, begrepsforståelse
Nora	Trygghet, forutsigbarhet, stabilitet	Trygg tilknytning. Sier ikke noe om hvordan?	Tilknytningsteori	Relasjonskompetanse
Nora	Variasjoner i majoritetsbefolkningen, ulike dialekter	Mangfold	Flerkulturell pedagogikk	Personalets kompetanser og holdninger

Siv	Nærhet og trygghet – deretter sosialisering	Trygg base - utforskning	Tilknytningsteori	Relasjonskompetanse og barns identitetsutvikling
Siv	Ikke forberedelser før bhgoppstart for nye barn, mye utskiftning av barn, ingen info, lite tid	Barn og foreldre må tilpasse seg bhg	Problemorientert tilnærming til mangfold	Personalets kompetanser og holdninger
Siv	Fordeler tilvenning mellom personalet, ikke primærkontakt av praktiske hensyn, den med best kjemi har mest kontakt med barn og foreldre	Hva om ingen får kjemi? Diffus ansvarsfordeling. Stabilitet for barn og foreldre?	Tilknytningsteori	Personalets kompetanser og holdning. Barnets identitetsutvikling. Begrepsforståelse.
Siv	Utfordringer med ulik grensesetting i bhg og hjemme. Begrunnes med kulturforskjeller	Balansen mellom omsorg og trygge rammer for barna	Circle of Security. «Ta tak»	Personalets kompetanser og holdninger. Barnets identitetsutvikling
Siv	Vise kjærlighet for barna. Bilder til foreldrene, morsomme historier	Trygge. Etablere tillit.	Tilknytningsteori	Relasjonskompetanse
Begge	Berikelse å være en del av et mangfoldig miljø	Normativ begrepsforståelse	Kultursensitiv omsorg, flerkulturell pedagogikk, ressursorientert tilnærming til mangfold	Personalets kompetanser og holdninger. Begrepsforståelse.
Nora	De som trenger mer tid enn 3 dager tilvenning får bruke den tiden de trenger	Fleksibel tilnærming til oppstart	Drugli, Liten i bhg	Personalets holdninger og kompetanser

Siv	De voksne bestemmer over barna i bhg	«Slik gjør vi det her», ensidig kommunikasjon	Kultursensitiv omsorg	Personalets kompetanser og holdninger
Siv	Kommunikasjonsvansker, tolk, skriftliggjør informasjon, foreldre forstår mer etter hvert fordi de «må» forstå	Bevisst på forskjellsbehandling, norskhet vs mangfold?	Tilnærming til mangfold.	Personalets kompetanser og holdninger
Siv	Jobber ikke med temaet tilknytning hos barn med minoritetsbakgrunn i personalgruppen. Det er bare hverdagen.	Hva anses som normaliteten i bhg? Norskhet vs mangfold	Tilnærming til mangfold, flerkulturell pedagogikk, kultursensitiv omsorg	Begrepsforståelse, personalets kompetanser og holdninger. Barns identitetsutvikling.
Siv	Ønsker tegn til tale i utdannelsen, gjøre seg forstått, kommunikasjon	Ønsker kompetanseheving og endring fra høyere nivå	Tilnærming til mangfold	Personalets kompetanser og holdninger
Siv	Ikke fokus på synliggjøring av mangfold da det er hverdagen. «Ikke klisjeen om matretter fra alle land»	Ønsker å unngå turist-tilnærming til mangfold	Flerkulturell pedagogikk	Personalets kompetanser og holdninger. Begrepsforståelse.
Siv	Mestringsfølelse og lærerikt i samarbeid med et internasjonalt miljø	Begeistret og positiv til mangfoldet i bhg	Flerkulturell pedagogikk, kultursensitiv omsorg, tilnærming til mangfold	Personalets kompetanser og holdninger